

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ЖОВЧОВИВІДНИХ ШЛЯХІВ

Гербіна Н. А., Рубан О. А., Гонтова Т. М.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

При багатьох захворюваннях печінки, особливо запальних і дистрофічних, порушується її зовнішньосекреторна функція – процес утворення і виділення жовчі, основним призначенням якої є участь у процесі травлення, зокрема – розщеплення жирів, поліпшення засвоюваності деяких жиророзчинних вітамінів та виконання інших важливих функцій. Часто застій жовчі у жовчному міхурі, особливо на фоні інфекції та гальмування синтезу жовчних кислот, може призвести до порушення моторики травного каналу, травлення, абсорбування харчових і деяких лікарських речовин, білкового обміну тощо.

Для запобігання таких розладів або їх усунення застосовують жовчогінні засоби, які підвищують секрецію жовчі печінкою (Choleretica, або Cholesecretica) або сприяють її виходу із жовчного міхура у дванадцятипалу кишку (Cholagoga, або Cholekinetica). До останніх належать також холеспазмолітики, тобто засоби, які не викликають виходу жовчі в кишку, але усувають спазм жовчних шляхів і знижують їх тонус. Класифікувати жовчогінні засоби за цими групами не завжди можливо, оскільки деякі з них мають комплексну дію: холеретичну, холекінетичну і холеспазмолітичну одночасно.

Одним із основних джерел нових лікарських засобів, на сучасному етапі, залишається використання лікарських рослин (фітопрепаратів), які є малотоксичними, мають більш м'яку дію, можуть використовуватися тривалий час у комплексі із строгою дієтою, відмовою від шкідливих звичок і поліпшенням емоційного стану. Дія природних сполук більш фізіологічна для організму, ніж синтетичні аналоги, оскільки вони містять комплекс біологічно активних речовин (БАР), які впливають одночасно на декілька систем організму і забезпечують позитивний клінічний ефект. Тому метою даної роботи є характеристика лікарської рослинної сировини (ЛРС), яка проявляє жовчогінну дію та широко застосовується при захворюваннях жовчовивідних шляхів.

До групи холеретиків рослинного походження, дія яких спрямована на посилення секреції жовчі клітинами печінкової паренхіми і вироблення жовчних кислот, відносять квітки цмину, стовпчики з приймочками кукурудзи, плоди шипшини, плоди барбарису, листя ласкавцю, бруньки берези, корінь цикорію, траву материнки, корінь куркуми, траву конвалії та ін. Широко застосовують плоди коріандру, фенхелю, які проявляють спазмолітичний, протимікробний та протизапальний ефекти. Також використовують листя м'яти перцевої, які, завдяки ментолу, розслабляють гладкі м'язи, зокрема, жовчних протоків, що сприяє кращому виділенню жовчі. Цінною лікувальною властивістю попереджувати утворення каменів у жовчному міхурі володіє трава і кореневища мильнянки лікарської. Комплексною жовчогінною дією володіє трава гороху посівного та листя і квітки пижмо звичайного, які стабілізують кліткові мембрани, зменшують запальні процеси у печінці, жовчних шляхах, нормалізують утворення і виділення жовчі. Спектр біологічної активності лікарських рослин визначається наявністю в їх складі різних БАР, а саме: ефірних олій, смол, фітостеринів, флавононів, терпенів, сапонінів, глікозидів, ментолу і його ефірів, дубильних речовин, флавоноїдів, фітонцидів, гіркот та ін.

Таким чином, для забезпечення високої ефективності лікування і швидкого одужання хворого раціонально включати у склад препарату ЛРС, яка має комплексну фармакологічну дію на жовчовивідні шляхи. Підбір фітокомпозиції для розробки комплексного препарату з направленою дією буде метою наших подальших досліджень.